

Sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie

Branislav Krasnovský

8. decembra 2023 ✝ Cirkev História

V dnešný deň, 8. decembra, slávi Cirkev prikázaný sviatok – Nepoškvrnené počatie Panny Márie. Otcovia latinskej Cirkvi ju právom označujú titulom „Immaculata“ (Nepoškvrnená) a pravoslávna cirkev titulom „Panagia“ (Všesvätá, Najsvätejšia). Niet asi rozporuplnejších debát nielen ateistov, ale aj veriacich o osobe Panny Márie, keď náuka katolíckej Cirkvi o nej hovorí, že je Matkou Božieho Syna, je Nepoškvrnene počatá a bola Nanebovzatá. Napriek týmto svätým tajomstvám, ktoré nie sú ľudským rozumom plne pochopiteľné, je dôležité povedať, že sa tak stalo na základe dobrovoľného Máriinho „*fiat – nech sa tak stane*“, čím sa úplne stotožnila s Božou vôľou.

Francisco Rizi, *Nepoškvrnené počatie Panny Márie*

zdroj: wikimedia commons

Nepoškvrnené počatie Panny Márie (lat. *Immaculata conceptio*) je katolícke učenie o počatí Panny Marie, matky Ježiša Krista, jej rodičmi Annou a Joachimom bez poškvrnenia dedičným prvotným hriechom. Rímskokatolícka Cirkev slávi sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie od stredoveku, v roku 1854 vyhlásil pápež bl. Piux IX. dogmu o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie.

Panna Mária bola počatá bez dedičného hriechu, čo však neznamená, žeby bola počatá bez pohlavného aktu svojich rodičov Joachima a Anny. Bola dokonale nepoškvrnená, pretože nemala sklon k žiadnemu hriechu. Preto mala mimoriadnu schopnosť úplne sa zosúladiť s Božou milosťou. Prirodzená i nadprirodzená veľkoleposť sa v jej duši spojili v hlboké a jedinečnej harmónii. Spomedzi všetkého stvorenstva mala práve ona najdokonalejšie pochopenie Božej svätosti a slávy. Zbavená dedičného hriechu dôverovala Bohu a získala veľké milosti. Aj preto ju archanjel Gabriel pri prvom stretnutí pozdraví: „*Zdravas, Mária, milosti plná*“ (Lk 1,26–38). Tým, že dala dobrovoľne súhlas Bohu, mohol sa narodiť Kristus Spasiteľ, ktorý nás vykúpil z dedičného hriechu.

V dôsledku toho, že Panna Mária sa bezvýhradne odovzdala Bohu, Boh pôsobil plne v jej živote. Panna Mária sa stala nesmiernym odporcom zla, ktoré je opakom dobra. K zlu pociťovala absolútnu nezmieriteľnosť, kategoricky ho odmietala aj v tej najmenšej forme. Rovnaký postoj zaujala aj ku všetkým bludom. Táto skutočnosť sa zobrazuje vo výtvarnom umení aj tým, že na vyobrazeniach Nepoškvrneného

počatia Panna Mária nohou drví starému hadovi – satanovi jeho hlavu a stojí na polmesiaci. Sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie je pripomenutím jej čistoty, jej nezmieriteľnosti a jej bojovnosti.

Apokryfné Jakubovo evanjelium a blahoslavená Katarína Emmerichová sú zdrojom informácií o ranom detstve Panny Márie

Čo sa týka informácií o rodičoch Panny Márie a jej detstve – kánonické evanjelia o tom bližšie informácie neuvádzajú. Viac sa dozvedáme z apokryfného Jakubovho evanjelia, ktoré však nebolo zaradené medzi kánonické spisy Nového zákona.

Podľa informácií z Jakubovho evanjelia sv. Joachim a sv. Anna nemali deti, a pretože neplodnosť bola u Židov považovaná za prejav Božej nepriazne, chrámoví kňazi dokonca raz odmietli prijať obeť od tohto manželského páru. Hlboko ponížený sv. Joachim odišiel preto do púšte, kde sa 40 dní postil a modlil k Bohu (novozákonná symbolika Krista na púšti). Po 40 dňoch sa mu zjavil anjel, ktorý mu oznámil, že Boh jeho modlitby vyslyšal a informoval ho, že sa im narodí dieťa. Napriek vysokému veku Anna naozaj ostala v radostnom očakávaní a porodila dieťa, ktorému dali meno Mária. Sv. Joachim umrel krátko po narodení Panny Márie.

Bl. Katarína Emmerichová, katolícka mystička a stigmatička na obraze Gabriela von Max
zdroj: wikimedia commons

Blahoslavená Katarína Emmerichová, katolícka mystička a stigmatička tiež zaznamenala informácie o narodení a ranom detstve Panny Márie. Jej videnia hovoria o tom, že rodičia Panny Márie sa dozvedeli, že majú očakávať príchod prisľúbeného dieťaťa, z ktorého sa narodí Mesiáš.

Blahoslavená Katarína Emmerichová vo svojich videniach videla, ako sa rodičia Panny Márie často modlili, rozdávali almužnu, delili sa o majetok s chudobnými a posielajú obety do chrámu. Po siedmich rokoch sa presťahovali bližšie k Nazaretu. Katolícka mystička opísala aj stretnutie sv. Anny s anjelom, ktorý jej oznámil, že počne dieťa. Videla veľký záblesk svetla, ktorý sa zmenil na anjela. Potom nad Annou vystrel ruky a napísal meno Mária.

„V tej chvíli, keď na sv. Annu zostúpilo svetlo anjela, uvidela som pod jej srdcom žiaru a spoznala som v nej vyvolenú Matku, nádobu určenú prijať Milosť, ktorá sa približovala.“

Úcta k Panne Márii a dogma o Nepoškvrnenom počatí

V Byzancii a aj na Západe rástla úcta k sv. Anne, Matke Panny Márie – už v 6. storočí nechal cisár Justinián na počesť svätej Anny postaviť v Konštantínopole chrám, v 9. storočí rástla úcta k sv. Anne a k Nepoškvrnenému počatiu Panny Márie predovšetkým v sýrskom prostredí.

Na Západe pápež Urban VI. v roku 1378 povolil uctievanie sv. Anny v Anglicku. V 15. a 16. storočí úcta k sv. Anne ďalej rástla, pričom o jej šírenie sa okrem pápežov Sixta IV. a Gregora XIII. zaslúžili tiež kapucíni, karmelitáni, benediktíni a augustiniáni. Tridentský koncil priniesol so sebou určitú zmenu vo výtvarnom umení. Výrazne bola obmedzená inšpirácia katolíckych umelcov nekánonickými spismi, kam patrili aj apokryfné evanjeliá. Po roku 1563 bolo zobrazovanie apokryfných scén a motívov zakázané.

Významní Cirkevní Učítelia ako napr. sv. Bonaventúra, sv. Bernard z Clairvaux alebo sv. Tomáš Akvinský zaujali k Nepoškvrnenému počatiu Panny Márie spočiatku skôr rezervovaný postoj. Podľa nich, ak by bola Panna Mária počatá bez dedičného hriechu, nemohla by byť ani Kristom vykúpená, čo považovali za nemožné.

Proti ich predstavám vystupoval františkánsky teológ Jan Duns Scotus, ktorý sformuloval svoje učenie o anticipovanom vykúpení. Panna Mária bola podľa jeho predstáv vykúpená zvláštnou Božou milosťou ešte pred Kristovou smrťou, takže Nepoškvrnené počatie Panny Márie je tiež súčasťou Kristovho vykupiteľského diela. Po Scotovej obhajobe učenia o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie sa vďaka františkánom tieto predstavy rýchlo rozšírili. V nasledujúcich storočiach učenie o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie potvrdil už spomenutý pápež Sixtus IV., veľký mariánsky ctiteľ svojou bulou *Cum Praeexcelsa* z roku 1477.

Františkánsky teológ Jan Duns Scotus na obraze Federica da Montefeltro

zdroj: wikimedia commons

Definitívnu bodku za sporom ohľadom Nepoškvrneného počatia Panny Márie predstavuje vyhlásenie dogmy „*ex cathedra*“ pápežom bl. Piom IX. v roku 1854 bulou *Ineffabilis Deus*, kde sa hovorí:

„Náuka, podľa ktorej Panna Mária v prvom okamihu svojho počatia bola vďaka zvláštnej milosti a výsad zo strany Všemohúceho Boha s ohľadom na zásluhy Ježiša Krista, Spasiteľa ľudského rodu, uchránená od akejkoľvek poškrvny dedičného hriechu je zjavená Bohom a preto jej musia všetci veriaci pevne a trvalo veriť. Ak by si teda niekto (Nech mu v tom Boh zabráni) osoboval právo zmýšľať odlišne od toho, čo sme My definovali, nech vie, že sa sám zavrhuje, že stroskotal vo viere, že sa oddelil od Cirkvi a nie je s ňou v jednote a že sám upadol do trestov, ktoré sú stanovené tým, ktorí prechovávajú bludy vo svojom srdci.“

Významnú úlohu pri popularizácii dogmy o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie zohralo zjavenie Panny Márie v Lurdoch v roku 1858, pri ktorom sa Panna Mária sama označila za „*Nepoškvrnené počatie*“. Podľa katolíckej náuky bola teda Panna Mária, podobne ako na počiatku Adam a Eva, bez prvotného hriechu. Na rozdiel od Evy však svoju nepoškvrnenosť nestratila ani osobným hriechom. Panna Mária bola uchránená aj od náklonnosti k hriechu a nezriadenej žiadostivosti. Nebola však uchránená od vonkajších dôsledkov hriechu, akými sú bolesť a utrpenie, ktoré niesla spolu so svojím synom a naším Pánom Ježišom Kristom.

Podľa katolíckych teológov Boh prišiel na svet do čistého a svätého príbytku, pretože vedľa jeho svätosti a dokonalosti neobstojí nič iné ako nepoškvrnené. Aj pre jeho ľudský vývoj v rodine bolo vhodné prostredie dokonalejšej svätosti. Avšak hlavným dôvodom, že Panna Mária nebola poškrvnená hriechom bolo to, že Panna Mária mala ako nová Eva zastupovať ľudstvo v súhlase s Božím vykupiteľským zámerom. Ako už bolo povedané, porušené stvorenie by nedokázalo povedať svoje „*fiat – staň sa vôľa Tvoja*“, pretože vôľa porušeného stvorenia by nebola tak dokonale zjednotená s Božou vôľou. Aj pápež Pius XII. vo svojej encyklike *Mysteri Corporis* z roku 1943 podčiarkol, že Panna Mária nebola poškrvnená žiadnym osobným či dedičným hriechom. Z tohto dôvodu katolíci označujú Pannu Máriu ako „*Milostiplná*“.

Pravoslávie prejavuje veľkú úctu k skutočnosti, že Panna Mária bola svätou a bez hriechu. U pravoslávnych však bezhriešnosť Panny Márie začína jej narodením, nie počatím. Pravoslávni kresťania odmietajú katolícku dogmu o tom, že vykúpenie Panny Márie sa udialo ešte pred samotným Kristovým vykúpením sveta. Protestantské cirkvi učenie o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie kategoricky odmietajú.

Nepoškvrnená Panna Mária stojaca na Zemi, hadovi a polmesiaci na obraze Giovanniho
Batistu Tiepola

zdroj: wikimedia commons

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/sviatok-neposkvrneneho-pocatia-panny-marie/>